

2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №№ 49-51. - ст. 376.
3. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам : Закон України від 18 травня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. № 33-34. – ст. 404.
4. Про пенсійне забезпечення : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 3. – Ст. 10.
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

Книш Юлія Олегівна, студентка юридичного факультету

Головко Ольга Михайлівна, викладач кафедри кримінального права та правосуддя
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

В сучасних умовах науково-технічного прогресу розвиток сучасного суспільства характеризується надзвичайним збільшенням різноманітних злочинів в інформаційній сфері, в зв'язку з вищевказаним необхідно проаналізувати особливості злочинів в інформаційній сфері, оскільки їх дослідження, на нашу думку, має не тільки теоретичне, а й практичне значення.

Одразу зазначимо, що сучасні технології є одними з основних засобів розвитку всіх сфер суспільного життя та взаємозв'язків міжнародної спільноти. Як зазначає Дуттов М.М., при посередництві комп'ютерних мереж здійснюються функції приватного та публічного характеру, реалізуються завдання держав, фізичних та юридичних осіб у різних сферах життєдіяльності, в тому числі електронна комерція [1, с. 122].

Так, зазначаємо, що у розділі XVI Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачена відповідальність за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), їх систем чи комп'ютерних мереж та мереж електрозв'язку [2]. Взагалі, поняття «злочини в сфері використання комп'ютерних систем» належать до предмету дослідження кримінального права. Так, щодо кваліфікації злочинів в сфері застосування використання комп'ютерних систем обов'язковою є наявність специфічного родового об'єкту, який являє собою певні суспільні блага у сфері використання саме комп'ютерних систем, а не все коло суспільних благ, на які потенційно можуть посягати комп'ютерні злочини, а саме – безпеку використання комп'ютерних систем. На думку, Панова М.І. родовим об'єктом даних злочинів є інформаційна безпека, а безпосереднім – нормальне функціонування електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем, комп'ютерних мереж, комп'ютерної інформації та мереж електрозв'язку [3, с. 1064]. Ми погоджуємось з вищезазначеною позицією, оскільки також вважаємо, що об'єктом даних злочинів є суспільні відносини в сфері інформаційної безпеки. Виходячи з об'єкту, притаманному для інформаційних злочинів, або як їх ще називають комп'ютерними злочинами є необхідність визначити види таких злочинів не тільки в Україні, а й в світі.

Так, основними видами комп'ютерних злочинів у світі є: 1) несанкціонований доступ до комп'ютерних мереж; 2) створення і поширення комп'ютерних вірусів; 3) комп'ютерний саботаж; 4) виготовлення і збут спеціальних засобів для отримання неправомірного доступу до комп'ютерної інформації, комп'ютерної системи або мережі; 5) порушення правил експлуатації комп'ютерної системи або мережі; 6) розкрадання шляхом використання комп'ютерної техніки; 7) комп'ютерне шахрайство; 8) кібертероризм, поширення спаму, комп'ютерне підроблення, використання комп'ютерних даних і технологій з метою отримання прибутку шляхом створення фінансових та інших «пірамід» [4, с. 390-391].

В свою чергу, розділі XVI КК до числа комп'ютерних відносить: 1) несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж

чи мереж електрозв'язку (ст. 361); 2) створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361-1); 3) несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в ЕОМ (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361-2); 4) несанкціоновані дії з інформацією, яка обробляється в ЕОМ (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362); 5) порушення правил експлуатації ЕОМ (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється (ст. 363); 6) перешкоджання роботі ЕОМ (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом [4, с. 749].

Як ми бачимо, чинне українське законодавство не в повній мірі відображає основні злочини в даній сфері, які є присутніми в законах про кримінальну відповідальність інших країн. Як приклад, на сьогодні в КК відсутній такий вид злочину, як кібертероризм, тобто поширення спаму, комп'ютерне підроблення, використання комп'ютерних даних і технологій з метою отримання прибутку шляхом створення фінансових та інших «пірамід».

В зв'язку з тим, що комп'ютерна епоха призвела до появи кіберзлочинності – небезпечного й маловивченого явища, на нашу думку, було б доцільно доповнити КК відповідною нормою, яка в регламентувала відповідальність за даний вид злочину. Разом з тим необхідно відмітити, що відповідні злочини можуть вчинятися не тільки в комп'ютерних мережах, але й на телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, котрі також можуть бути полем активних кібератак зловмисників [5, с. 24].

В контексті вищезазначеного відмічаємо, що на сьогодні є законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності за вчинені правопорушення у сфері інформаційної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю», в пояснювальній записці якого зазначено, що законопроект розроблено у зв'язку з необхідністю підвищення ефективності заходів спрямованих на протидію кіберзлочинності, а також терористичним проявам на території України [6]. Тобто, ми бачимо намагання законодавця узаконити відповідальність за кіберзлочинність. Ми підтримуємо дану позицію, а також пропонуємо доповнити розділ XVI КК ст. 362-3, а саме встановити кримінальну відповідальність за спам-розсилання. Окрім цього, на нашу думку, було б доцільно посилити санкції в інших злочинах у цій сфері, оскільки в переважній більшості випадків покарання за комп'ютерні злочини не пов'язано з позбавленням волі, що є суттєвим фактором у подальшому збільшенні кількості таких видів злочинів.

Список використаних джерел

1. Дутов М. Правові проблеми електронного документообігу // Право України. – 2002. – № 6. – 122-124 с.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. – 1196 с.
4. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: ЦУЛ, 2014. – 944 с.
5. Головка О.М., Савінова Н.А. Вплив на людську свідомість в медіапросторі як інформаційна загроза сучасності // Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 21 жовтня 2016 р. – Одеса: ОДУВС, 2016. – 24-26 с.

6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення відповідальності за вчинені правопорушення у сфері інформаційної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю» від 19.06.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55668

Коверзнев Вадим Олександрович, канд. юрид. наук, доцент
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

КООПЕРАЦІЯ ЯК ФОРМА ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Відповідно до статті 1 Закону України «Про кооперацію» кооперацією є система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів [1].

Таким чином, українське законодавство визначає кооперацію лише як систему спеціалізованих господарських (кооперативних) організацій, створених для задоволення різноманітних (економічних, соціальних, культурних та ін.) потреб їхніх членів, що не в повній мірі відображає правову природу цього соціально-економічного явища, яке протягом останніх майже 200 років активно розвивається в усьому світі.

Так, М. І. Зібер розглядав кооперацію в макроекономічному аспекті як форму організації суспільного виробництва [2, с. 215, 216]; відомий дослідник кооперації М. Туган-Барановський трактував кооперацію, насамперед, як форму суспільно-економічної організації працівників з метою захисту своїх інтересів господарськими методами [3]; в сучасних наукових працях економічного спрямування термін «кооперація» розкривається більш широко – як об'єднання праці, що спрямоване на досягнення спільної господарської мети.

На нашу думку, сучасну кооперацію слід розглядати у двох аспектах: як сукупність кооперативних організацій, які об'єднуються в спілки з метою захисту власних інтересів та інтересів своїх членів, а також як форму економічної співпраці господарських та інших організацій задля досягнення певної мети.

Необхідно відмітити, що в розвинених країнах світу вже тривалий час активно використовується метод кооперації у сфері виробництва та надання послуг, що забезпечує диверсифікацію промислового виробництва, розвиток науково-технічного прогресу і, як наслідок цього, – позитивно впливає на зростання економіки в цілому. Кооперація суб'єктів господарювання між собою, а також з науковими і науково-дослідними установами сприяє спеціалізації виробництва, підвищенню продуктивності праці, розвитку наукових досліджень і впровадженню сучасних наукових розробок, створюючи передумови для розробки новітніх високотехнологічних зразків продукції.

Така взаємовигідна економічна співпраця може здійснюватися як в середині однієї держави так і за участю іноземних господарських організацій та наукових і науково-дослідних установ.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується у комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності – є міжнародною кооперацією [4].

Міжнародна кооперація забезпечує спеціалізацію виробництва та значну економію коштів на виробництво високотехнологічних видів продукції. Саме завдяки міжнародній